

BUDA-PESTA

25 Decemvre st. v.
6 Ianuaru st. n.

Va esi joi'a si dumince'a.

Redact. : strad'a Havas nr. 1.

Nr. 52.

ANULU XIII.

1877.

Pretulu pe unu anu 10 fl.
Pe 1/2 de anu 5 fl. ; pe 1/4 de
anu 2 fl. 70 cr.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

Hei nevésta!

Hei nevésta cu peptarulu,
Arda-te foculu si jarulu;
Tu glumesci, io te iubescu,
Tu-ti petreci, io nebunescu!

Câta frundia, tóta fraga,
Câta lume, tóta draga;
Câtu cuprindi si câtu ochesci,
Tóta lumea nebunesci!

Tragi din géna, din sprincene,
Ridi cu ochii numa-a lene,
Si 'nfloresci cu ochii tei
Tóta lumea cu schintei.

Când te vedu, dîuti'a 'ntréga,
Tóta lumea-mi pare draga;
Câte câmpuri, tóte flori,
Câte dile — serbatori.

Ce-i mai negru cá pecatulu?
Numai ochii tei si iadulu!
Ba mai negru-i si mai greu,
Bujorica, dorulu teu!!

Fugu de lume si de bine,
Si me ducu sè pieru cu tine,
De-oiu perí pe urm'a ta,
Tóta lumea m'a iertá!

V. R. Buticescu.

DESPRE ISVÓRELE ISTORIEI.

VIII.

Monumente de la fundarea principatelor incóce.

Bisericele sînt aprópe singurele monu-
mente nationale, ce ne-au remasu de la glo-
riosii nostri Domni. Acestia le imbogatia cu
odoruri scumpe. Mai in totu-de-una fia-care
Domnu dupa o batalia cu norocu zidea o bise-
rica, zugravia intr'ens'a portretulu lui si a fa-
miliei sale; insemná de desubtu cu câte-va li-
nii scrise, la ce impregiurare a fostu fundata
biserica si alte menuntimi ce sînt câte odata
fórté interessante.

Manastirile au unu rolu mai insemnatu,
ele sînt zidite de cele mai multe ori cá unu
soiu de forteretie. Dupa cum se vede, ele sînt
asiediate in positiuni tari, cu ziduri, cu mete-
reze si cu siantiuri pregiurate. Ele servia pen-
tru a aperá tiér'a in potriv'a dusmanului ce
nevalia.

In manastiri gasimu isvóre numeróse
pentru istoria. Asia sînt morménturile Dom-
nilor si a barbatilor mari, ce au fostu la noi;
clopote si obiecte titoresci; gasimu carti, or-
namente ce s'au lucratu la noi in tiéra séu in
tieri straine, icóne, vase etc.

In esaminarea atâtor remasitie din dife-
rite timpuri póte cine-va studiá pâna la óre-
care punctu ideile artistice, industriale si rela-

tiunile de comerțiu, cari au domnit în țier'a noastră; influință bizantina, italiana, germană și moscovită. Aceste le dăce dlu Odobescu într'unu articolu din „Revist'a Româna“ 1861 pag. 704.

Mai în toate bisericile și manastirile găsimu obiecte ce merita totă atenția noastră. Astfelu la manastirea Némțiu se afla evangheli'a cu care a slugitu mitropolitulu Teochistu, rud'a lui Alessandru celu bunu; la manastirea Seculu se afla unu *aer* cosutu de man'a lui Nestor Urechi, Turcii la 1821 l'au taiatu în patru bucăți și l'au facutu siele, — calugarii de acolo, ce țineau mai multu la odorurile stramosiesci decâtu noi, s'au dusu la Constantinopole și cu multa stradania l'au pututu gasi, l'au cumperatu dându sume însemnate, încâtu, grația lor! ilu mai avemu astadi; ¹⁾ la Slatina se afla o perdea de icóna cosuta de Domniția Rucsanda, femeia lui Alesandru Lapusnéu.

În toate locurile sfinte găsimu lucruri cari aru trebui pastrate în museulu nostru nationalu, și pentru cari pâna astadi nu s'au facutu încercări seriose în acestu sensu.

Chiar strainii mentionéza despre antichitățile noastre. Astfelu gasescu ²⁾ urmatorulu pasagiu curiosu: „Dlu Mille staroste de Cernauti îmi spune, că la Sucéva a vediutu elu ênsusi vr'o 30 de biserici ruinate, cu multe inscriptii genoveze, și că în palatulu ce se afla de asemenea ruinatu, se vedu înca armele republicei genoveze.“

Este de necredutu, că tocmai la Sucéva se fia urme de ale Genovezilor, când scimu că ei faceau colonii aprópe de ape navigabile. Ceea ce trebue se fia de credutu, este, că sânt acolo ruine din vechi'a capitala a Moldovei.

Trebue se constatâmu cu parere de reu, că la noi nu numai guvernele de ori ce nuanția n'au avutu nici o pasare de monumentele nationale, dar acestu faptu se observa și la particulari. Unu ministru a datu ordinu se se repareze bisericile, ele au fostu varuite (spoitte) fara nici unu sistemu, și astfelu au stersu o multime de portrete și incriptii. Éta ce face nesciinti'a!

Pentru a aretá nesciinti'a ce a fostu la noi, voiú dá înca câte-va pilde. La manastirea Putna se pastrá unulu din cele d'ântâi césor-

¹⁾ Comunicatu de dlu Lambrior.

²⁾ Voyage de Constantinople au Pologne par Joseph Boskovich în MDCCLXII. Tiparita la Lausanne în 1772.

nice inventate. Acest'a se daduse de Papa de la Roma lui Stefan celu Mare. Cadiéndu din nenorocire în mân'a mitropolitulu Veniamin, ilu facú dar Rusilor, pentru a capetá favorea lor. ³⁾

Când Mari'a Sa Carol I la 1866 visitá Turnulu-Severin, se dice că primarul de acolo dadú ordinu d'a varui ruinele ce se afla de la Români, că astfelu se fia mai frumoșe la vedere!!!

La 1812 soldatii rusi gasira la Contiesci pe malulu Prutului în o bolda zidita unu scheletu cu arme și podóbe aurite; alaturea erau osemintele unui calu cu hamuri poleite și mai multe vase de argintu ce s'au tramisu la Petersburg. ⁴⁾ Si nimeni dintre Români nu s'a încercatu se starue a ne face și nóue parte din acelu nepretiuutu tesauru, ce ni se cuviniá dupa totă dreptatea.

Anii trecuti s'au gasitu în pamêntu arându cu plugulu mai multe sute de monedi românesci de la Stefan celu Mare și alte obiecte. S'au împartitu între mai multi particulari. Acést'a s'a întêmplatu la mosi'a Poloceni în districtulu Tutova. Si nu credu că s'a tramisu museelor noastre. ⁵⁾

Guvernulu ar face bine se încépa a le aduná, că se nu perdemu și ceea ce ne-a mai remasu. Cu durere de inima vediui în Iasi la biserica Trei-sfetitele, zidita de Vasile Lupu, și care este cea mai frumoșă dupa manastirea Argesiului, piatrile de pe mormêntulu familiei Domnesci, stricate și aruncate afara. Piétr'a lui Grigore Ghica Voda, ucisu prin misieli'a turcésca stâ în pridvoru la Sf. Spiridon, pentru a se tocii de picioarele evlaviosilor.

Cá se dovedimu pâna la evidentia, că cei vechi țineau multu la monumentele nationale, éta ce gasescu în o brosiura ce e tiparita în Iasi înainte de 1848 (fara se spuna de cine este scrisa.) Între multe altele vorbesce Mihai Racovitia, că a respitu în mai multe locuri întariturile cetății Némțiu, și dice: „De atunci falnic'a cetătiue s'a ruinatu pe de toate partile, de atunci n'a mai fluturatu pe zidurile ei stégurile Moldovei, și e tristu a maturisi, că astadi acésta pretiósă antica a ajunsu a fi amenintata a se perde curênd din fiintia, nu atâtu

³⁾ Buciumulu Romanu, II anu, notiti'a de I. M. Codrescu.

⁴⁾ Odobescu, Cursu de archeologia 1877.

⁵⁾ Prin bunetatea dlui Bredner farmacistu în Berlad, am capetatu și eu vr'o 3, din cari un'a am dat'o multu regretatulu C. Negre, ce érá amatoru de antichități.

din lacomi'a cu care vremea mistue si ponasesce tôte, pe câtu de reutatea ciocanului vandalu. Mai multe ziduri si crisme din tângulu Némtiu sânt cladite cu piétra smulsa din murii cetâtii, ce a fostu adese asilulu stramosilor nostri.“

Astfelu de triste si deplorabile fapte s'au petrecutu si se petrecu inca în tóta tier'a. Totu astfelu s'a întéplatu cu gróznic'a cetate a Besarabilor din Tângoviste,⁶⁾ si Cerdaculu lui Terentiu lângá Iasi éراسi o remasítia istorica.

Sfêrsiescu acestu articulu cu urmatórele cuvinte : Când te uiti la o manastire, ea are o multime de suveniru frumóse; e destulu sè întrebâmu de numele fundatorului seu, — sè deschidemu istori'a, pentru cá sè aflâmu o placere de a repetá si a cercetá suvenirile sale uitate.⁷⁾

G. Sion Gherei.

Literatur'a româna în anulu 1877.

Spaciulu care ni stà la dispositiune este fôrte micu, înse durere! totusi e préde ajunsu cá sè însemnâmu pe elu miscamintele literare române din anulu care espira. Numerulu operilor aparute este asiá de restinsu, încâtu mai tóta activitatea nóstra literara se manifesta prin diuaristica, de cumva si acést'a se póte numí literatura. Si acésta impregiurare caracteriséza totu odata si publiculu nostru; ea adeca aréta, cà la noi nu s'a desvoltatu inca gustulu d'a cetí opere literare, ci numai — noutâti.

O mângaiere totusi avemu, si a nume aceea, cà în acestu numeru micu totusi gasimu câte-va opere, cari sânt decórea literaturerei române.

În fruntea acestora trebue sè înscriemu „Istori'a lui Mihaiu Vitézulu“ de N. Balcescu, edata de Societatea academica româna. Ce e dreptu, oper'a acést'a nu e productulu anului ce espira, càci a fostu scrisa înainte cu 25 de ani, înse totusi acuma s'a publicatu pentru prima-óra.

Aice trebue sè înregistrâmu „Istori'a Ar-

⁶⁾ Din întéplare am vediutu la unu libraru unu album cu multe gravure din Austria, în care se aflá si câte-va din Români'a. Astfelu cetatea Besarabilor precum erá la 1600 cu muri si o multime de turnuri fôrte frumóse.

⁷⁾ Revist'a Carpatilor, 1860, Despre manastirea Sinai, de G. Sion.

cheologiei“ de dlu A. I. Odobescu, care a fostu premiata si de Societatea academica.

Apoi „Pros'a“ de dlu V. Alesandri, care forméza tomulu alu optale alu operelor sale complete.

Ér déca în specie vom considerá singuraticele ramuri ale literaturerei, vom constatá urmatorulu resultatu :

Beletristic'a s'a inavutitu, afara de lucrarea amintita a dlui Alesandri, cu : „Poesii“ de N. Scurtescu, „Rea Silvia“ si „Despot voda“ drame asemene de Scurtescu, — „Constantinu Besarab Brancoveanu“ tragedía în 5 acte de I. M. Siomescu, — „Suspine“ poesii de Baicoianu, — „Hamlet“, tragedía de Shakespeare, tradusa de Adolfu Stern, — „Mirésa pentru mirésa“, comedia în 3 acte de subscrisulu, — „La Plevna“ drama de G. Sion.

Scrierile de *limba si literatura* sânt urmátorele : „Viéti'a si activitatea lui Maniu Samuil Clain“, de I. C. Bianu, — „Trei ani din literatur'a româna“, de George Popescu, din a carui condeiu a începutu sè apara si unu cursu elementaru de istori'a literaturerei române, — „Principii pentru scrissórea si pronunsierea limbei române“, de D. S. Popilianu, — „Cursu de literatura“, tomulu I, de N. Droc-Barcianu, — „Proverbele române“, si cum trebue culese, studiu de G. D. Teodorescu, — „C. Negri“, studiu biograficu de Misail, — „Studiu a supra poesiei didactice la Eleni“, de D. Balteanu.

Literatur'a *istorica*, în frunte cu oper'a lui Balcescu, s'a sporitu cu urmátorele lucrâri : „Chronologia rationala“, séu prescurtare de istori'a universalá de A. D. Xenopol, — Colec-tiunea de documente istorice a repausatului Eudocsie Hurmuzachi, inca n'a aparutu tóta, — „Dómn'a Stanca“, de Gr. G. Tocilescu, — aice vine sè se amintésca si : „Chart'a tierilor române“ séu Daci'a moderna, de G. A. Zamfiroiu.

Literatur'a *medicalá* a produsu aceste : „Alienatulu în fati'a societâtii“, de dr. A. Sutiú, — „Veterinarulu de casa“, de Bas. Cornea, — „Despre departarea cadavrelor“, de I. C. Istrati.

Pe terenulu *sciintielor politice* : „O cugutare politica“, de Ionu Ghica, — „O datoría catra tier'a mea“, de Dum. Brateanu, — „Starea financiála a României“, de A. Sturza, — „Suveranitatea României fatia cu dreptulu gintilor“, de G. G. Stefanescu, — „Indicatorulu generalu alu comptabilitâtii generale a statului românu, de E. Gradisteanu, — „Panslavis-

mulu si pericolele sale pentru Europa“, de G. Brateanu. Precum se vede ramulu acest'a a fostu celu mai productivu.

In fine, fiindu că fia-care in ramulu seu e singura, amintimu dupa olalta urmatórele opere: „Filosoff'a fatia cu progressulu sciintielor positive“, de C. Leonardescu, — „A supra situatiunii“, articoli si foisióre de I. Al. Lapedatu, — „Pomaritulu“ de C. Comsia, — si „Educatiunea in scóla si a casa“, de M. Velceanu, — si câte-va calindare.

In diuaristica s'au facutu urmatórele schimbări. Din cóce de Carpati diuarele de pân'acuma s'au sporitu cu: „Albin'a Carpatilor“, — „Biseric'a si scól'a“ si „Minte si inima.“

Din colo de Carpati s'au ivitu in anulu acest'a: Revist'a societátii de architecti si ingineri, Curierulu de Focsiani, Revist'a armatei, Vestea, Români'a Libera, Stéu'a României, Globulu, Români'a Literara, Aurora, Curieru de séra, Resboiulu, Presentulu, Gazet'a de Bacáu, Nuvelistulu de Galati, Valcea, Natiunea Româna, Roman, Invetiatorulu, Curierulu de Tecuci, Liberulu cugetatoru, Dorobantiulu, — din cari inse multe au si incetatu.

Iosifu Vulcanu.

SECRETELE CASTELULUI.

— Romanu, de XAVIER de MONTÉPIN. —

(Urmare.)

Calugaritiile uimite se întrebau, nu cumva va reveni si ratiunea acelei fiintie palide, atâtu de blânde, redevenita frumósa, ai carei ochi in unele momente aretau o neasteptata espressiune de inteligintia?!

In acele mominte s'ar fi pututu dice, că unu fulgeru viu se aprindea de odata sub niste nori grei gramaditi; apoi fulgerulu se stingea, pleópele éراسi se 'ntunecau, si ochii-i pareau a nu mai vedé.

Mai trecura câte-va septemâni, cari adusera o schimbare nóua in purtarea contesei.

Ea încetá cu totul sè vorbésca, dar se parea că meditéza.

Siedea óre întregi pe marginea patului, nemiscându-se cá o statua, stringându-si capulu in mâni.

Intr'o dí pe când ea se absorbiá asiá, o calugaritia i adressá o vorba trecéndu pe lângá ea, si neprimindu nici unu semnu de atentiune, i apucá încetu e si le indepartá, cá sè-i védia fati'a.

Fati'a ei erá tulburata, cá si când sub bolt'a ului ar devastá o vijelia. Acea vijelia erá lupt'a ma între inteligintia si nebunia.

Ex-ghicitórea de norocu din strad'a Lanterne, ósi'a din satulu Chamblas, s'a insielatu dicéndu óisului de Saint-Maixent, că efectulu beuturci pregatite de dèns'a va durá peste tóta viéti'a.

Maria de Rahon putea sè traiésca inca timpu îndelungatu si inteliginti'a ei avea sè triumfe.

Intre calugaritiile, cari fara 'ncetare si cu o rabdare neobosítóre îndepliniau in infirmaria lucrarea lor de caritate, se aflá o sora tinera, celu multu de dóue dieci si cinci de ani, si atâtu de frumósa, atâtu de suridiatóre, atâtu de atragatóre, încátu chiar si nebunele agitate pareau a simti farmeculu ce respândea tóta persón'a sa, si se linisciau când ea se apropiá de patulu lor. Ea se numiá „Sor'a Marta.“

Acea sora tinera si pretins'a Ioana Saulnier simtiau un'a pentru alt'a o simpathia particulara.

Calugaritiei i placea sè vorbésca cu nebun'a într'unu modu mângaios, silindu-se cá sè fia întielésa. Nebun'a o ascultá fara s'o întieléga; dar acea voce armoniósá farmecá audiulu ei cá o musica, si figur'a sa îmbracă o espressiune stralucita.

Intr'o nópte erá cea mai adâncá tacere in dormitorulu slabu luminatu prin lampele atêrnate de plafondu din departare in departare.

Marele orologiu de la Salpêtriére batú o óra dupa mediulu noptii.

Sor'a Marta facea încetu preumblarea sa printre bolnave, sióptindu niste rugatiuni, si lasându încetu printre degetele sale bóbele rosarului seu.

Ea se rugá lui Dumnedieu pentru acele nenorocite fiintie, pentru cari a promis a Totu-puterniculu, că le va fi mama, renuncându cu abnegatiune sublima la bucuriile unei maternitati reale.

La fia-care patu se opriá putintelu si se plecá spre a ascultá resuflarea liniscita séu agitata a nebunei adormite.

In momentul in care sosi la patulu dnei Rahon, ea vediu nu fara suprinde pe acést'a din urma redicându-se pe cotu, cu fati'a animata, ochii lucitori, întindiéndu-si catra ea améndóue mânilé.

— Ce ti-i, sêrman'a mea Ioana? — întrebá calugariti'a cu o voce dulce si lina, — suferi?

— Nu me numescu Ioana, — respunse contess'a.

Acuma ântâia-óra sêrman'a femeia respunse la o întrebare. Asiá dara o întielese; prin urmare o stare de vindecare deplina putea sè se produca.

Calugariti'a tresari de bucuria si continuá iute:

— Care este dara numele dtale?

— Maria.

— Altulu n'ai?

— Am si altulu.

— Spune-mi-lu!

— Mai târdiu . . . când voiú scí ceea ce trebuie sè scíu. Esti buna pentru mine; te iubescu; pe dta te voiú întrebá.

— Si eu iti voiú raspunde din tóta ânim'a; cáci déca me iubesci, te iubescu si eu. Vorbesce, Mario!

— Unde süm eu? — începù contess'a.

— Nu scii de felu?

— Nu; mi-se pare că me desteptu dintr'unu somnu lungu, ingramaditu cu visuri grele. Par' că unu noru ar apesá cugetarea mea, si nu mai tinu min-te bine nimica, afara de aceea, că am suferitu multu. Fà dar ceea ce te rogu: spune-mi unde süm?

— Esti, — îngâná jun'a sora, — in infirmaria unei case, unde toti s'au silitu a-ti dá ingrigirile trebuítóre pentru starea dtale, cáci ai fostu pré bolnava.

— Dar, — dise contess'a cu insistintia, — süm eu la Paris?

— Da.

— Si acésta casa, in care am fostu îngrigita cu atât'a zelu, fara d'a me cunósce, cum se chiama?

— Ce-ti pasa?

— Pentru ce voiesci sè-mi ascundi numele ei? De când s'a finitu acestu somnu lungu, despre care ti-am vorbitu, privescu, vedu, întielegu : dta esti un'a din acele fete sfinte, pe cari caritatea le alege din lume, si nu sùm eu singur'a pe care me îngrigesci. Ca-s'a acést'a e unu spitalu.

— E dreptu.

— Este Hôtel-Dieu?

— In Salpêtrière! Dar acésta e mai multu o închisóre decâtu unu spitalu! Aice se închidu nebunele! Éta pentru ce îti erá mila de mine . . . nu voiai sè scíu! Asiá dara, cà am fostu nebuna?

— N'asiu cutezá sè afirmu acést'a, — respunse calugariti'a, — dar unu noru a trecut peste înteligiñti'a dtale. Ada-ti a minte de somnulu lungu încarcatu de visuri grele, despre care imi vorbisi tocmai acuma.

— Da . . . da . . . am fostu nebuna! . . . Ah! eu simtu bine acést'a, — repetà contess'a cu esaltatiune, — si fara 'ndoiéla credi, cà si acuma sùm . . .

Asaltulu Rusilor a supra Carsului.

Calugariti'a își scutură capulu.

— Asiá dara, — reluà contess'a, — înca odata, spune-mi unde sùm?

Siovaira nu mai erá cu putintia, càci astfelu se riscá d'a produce érași disordine într'unu capu inca slabu. Apoi jun'a sora nu voiá si nu trebuia sè minta.

— E bine, scump'a mea Maria, — dise ea, — dta esti în Salpêtrière.

Dn'a Rahon scóse unu tîpetu surdu. O frica grozava se reflectà pe fati'a-i si gângavi:

Fara sè resufie, cu ochii plini de ingrigire, as-teptá dëns'a respunsulu calugaritiei.

— Nu, — respunse acésta din urma fara esitare, — nu, te incredintiezu, cà eu nu credu acést'a.

Unu suspinu de usiorare sborà de pe buzele Mariei.

XV.

Descoperirea.

O tacere de câte-va secunde urmà dupa afirmarea atâtu de positiva a junei surori.

— Dar, — reluà dn'a Rahon, care pareã c'a întrebuintiatu acele câte-va secunde spre a-si adunã si a-si arangiã ideile, — eu am auditu, cã Salpêtrière erã unu locu de asilu pentru nenorocitele nebune esãte din poporu si prã sarace spre a putã platí îngrigirile costatãre ale unor case de nebuni . . . Astadi nu mai e totu asiã?

— Ba totu asiã, — respunse calugariti'a.

— Asiã dara cum se pôte, cã eu sãm în Salpêtrière, eu care nu apartînu poporului si am o avere fôrte mare?

— În privinti'a acest'a eu nu scîu nimica, si nu potu sã-ti spunu nimica.

— De cãtu timpu s'au închisu dupa mine portile spitalului? — continuã contess'a.

— Aprãpe de unu anu, dar îmi este cu neputintia d'a precisã timpulu.

— Cine m'a condusu aice?

— Nu scîu.

— Vine cine-va adese ori sã me vedia?

— Nici odata n'a vinitu nimene.

— Nimene . . . — repetã contess'a cu desperatiune. Ah! lovitur'a acest'a e mai cruda! aceia pe cari i-am iubit, toti m'au parasitu dara? . . .

Si lacrimi amare isvorira pe fati'a ei.

Dupa unu momentu continuã:

— Pentru ce îmi dici Ioana?

— Pentru cã în registrele spitalului esti înscriisa sub numele Ioana Saulnier.

— Dar, — strigã Maria, — eu nu cunosc u acestu nume.

— Asiã dara sustîni cã nu e alu dtale?

— Da.

— Aduna-ti souvenirile înca dõra confuse!

— Oh! memori'a mea e credincioã; nici odata, nici într'unu timpu n'am auditu vorbindu-se d'o Ioana Saulnier.

— Asiã dara spune-mi cum te chiama?

— Numele meu e contess'a Maria de Rahon, soçi'a contelui Annibal de Rahon, locotenentu generalu în armatele regelui.

Calugariti'a, fara voi'a ei, facu unu gestu de descuragiare, si consternatiunea se reflectã pe figur'a sa espressiva.

Unu momentu ea a speratu, cã sërman'a femeia, catra care a simtitu o simpathia atãtu de víua, si-a capetatu ratiunea. Dar éta, vai, ea vedea, cã rebuni'a si-a schimbatu natur'a, dar aceea esistã mai tare decãtu totu-de-una.

Contess'a pricepu întielesulu gestului si a espressionii fetiei.

— Ah! — dise ea cu desperare, — eu cetescu lamuritu în cugetulu dtale, dta credi cã redevinu nebuna.

— Te rogu, liniscesce-te, — dise încetu calugariti'a; — eu credu, cã norulu care întunecase inteliginti'a dtale, n'a disparutu cu totul, éta totu.

— Dar de cumva ti-asiu probã, cã 'n momentulu în care vorbescu cu dta posedu ratiunea mea completa? De cumva ti-asiu demustrã pâna la evidentia, cã diciu adeverulu?

— De siguru nu ceru altu ceva decãtu sã me convingi; înse cum îmi vei dá acea proba?

— Ajuta-me . . . voi u reesi!

— Cum sã-mi esplicu presinti'a dtale în Salpêtrière, de cumva în adeveru esti bogata si din familia

mare? — urmã jun'a sora. Cine a avutu unu interessu asiã de mare sã te închida aice sub unu nume falsu?

— Cine? — repetã contess'a cu o esaltatiune întunecõsa; — cautu . . . vedi bine cã cautu . . . indestiurtu cautu, nu gasescu nimicu . . . éta ce me face sã nebudescu éra!

— E bine! nu cautã . . . feresce-te chiar d'a te mai gândí la ast'a!

— Vreu sã me gândescu! — respunse cu focu dn'a Rahon. Dumnedieu dõra va avã mila de mine, si îmi va dá chei'a enigmei înfricosiate.

— Avutu-ai inimici?

— Inimici? eu? cine ar fi pututu sã me urésca?

— Dõra barbatulu dtale?

— Ah! sor'a mea, nu blastemã! — o întrerupse Maria; — elu me adorã într'atãt'a încãtu îlu iubiam eu. Déca sãm prinsã aice, crede, cã dënsulu e mortu.

Calugariti'a îsi plecã capulu si tacu.

— Da, întielegu, — urmã contess'a, — tôte aceste sũnt curioãse, întunecõse, neesplicabile. De cumva m'asiu aflã în locul u dtale, si de cumva dta ai fi în alu meu, si eu m'asiu convinge cã dta acuma, cã ceea ce vorbescu de mine e o nebuna. Dar totusi nu me respinge! Fii rabdatãre si buna; îti voi u spune totu ce scîu, totu de ce mi-aducu a minte; si dõra, dupa ce m'ai ascultat, lumin'a care se refusa ochilor mei va straluci pentru ai dtale în mijloculu întunericului ce me încungiuã.

— Te ascultu, — respunse jun'a sora, — si dorescu sã gasescu alinare în încrederile dtale.

Calugariti'a siediu lângã patu, tînëdu în mânil e sale un'a din mânil e contessei, spre a studiã frigurile, cari totu-de-una însotiescu accessele de hallucinatiune; dar pulsulu ce simtî batëdu sub degetele sale erã liniscitu, regulatu, aprãpe slabu.

Dn'a Rahon începù povestirea sa c'o voce lina si care la începutu tremurã, dar care apoi încetulu cu încetulu se întari.

Ea povesti totu ce sciea dëns'a din vieti'a sa de doi ani încõce, pâna 'n momentulu în care parasindu Auvergne spre a se duce la barbatulu seu periculosu ranitu, dõra chiar mortu, se simtî murindu într'o casa de aparintia întunecõsa, unde nenorocirea întêmplata trasurei sale o sili sã-si caute asilu.

Povestirea acest'a fu facuta într'unu modu atãtu de simplu si lamuritu; faptele, de si erau fôrte curioãse, se lantuiãu atãtu de logicu, încãtu calugariti'a se aflã fôrte petrunsa.

Ea adressã rëndu pe rëndu contessei o multime de întrebãri, cari i pareau de natura a o pune în o încurcatura fôrte mare. Nici odata înse ea nu putu descoperí vr'o contradicere cu sine ênsa-si.

Nenorocit'a femeia esplicã tôte fara cea mai mica greutate, afara de aceea ce remãnea mai multu decãtu totu-de-una neesplicabilu, adeca nodulu enigmei, finti'a sa de fatia în Salpêtrière sub unu nume falsu.

(Va urmã.)

S A L O N U

Calindarul septemanei.

Dumin.	25	6	E. 32 d. R. Nasc. Domnului.
Luni	26	7	Adun. Maicii Dlui, s. p. Eutimiu.
Marti	27	8	s. m. archidiaconul Stefan.
Mercuri	28	9	ss. mm. Mardoniu, Secund.
Joi	29	10	14.000 prunci ucisi, s. p. Marcel.
Vineri	30	11	ss. mm. Anisia, Fileter.
Samb.	31	12	c. ma. Melania, s. m. Olimpiodora.

Rentórcerea Domnitorului Carol I la Bucuresci.

La 15/27 dec. capital'a României îmbracă haine de serbatóre, cãci suveranulu tierii în acea dî se rentórise de pe câmpulu luptei — biruitoru. Totu orasiulu erã decoratu si se aflã în picióre, spre a salutã pe Domnulu vítézu.

Trenulu sosi la 2 óre, si la gara Domnitorulu fu primitu în fruntea multumii de locu-tíitorulu primarulu; apoi Domnulu se urcã în trasur'a cu Dómn'a, si merse la mitropolia. Entuziasmulu nu se póte descrie. Convoiulu trecu tocmai dinaintea otelului, în care se afla Osman pasia; acest'a stetea la ferésta si salutã pe Domnitorulu. La întrarea în catedrala mitropolitulu primatu întimpinã pe Domnulu si pe Dómn'a în numele clerulu. Apoi se tinu Te-Deum, dupa care Marfile Lor întrara în sal'a camerei deputatilor, unde fure întimpinati cu salve de aplause, Domnulu si Dómn'a se urcara pe tronu, si Domnulu ceti emotiunatu urmatorulu discursu:

Dloru Senatori, dloru Deputati,

În anulu 1866, când amu pusu piciorulu pe pamântulu Românescu, amu venit mai ântãiu în mijloculu represintatiunii nationale, spre a spune tierii cã, din acea dî, vom împartasi împreuna sórtea cea buna cã si pe cea rea. (Aplause.)

Unu-spre-diece ani au trecutu d'atunci. Multe greutãti, multe nevoi amu avutu de învinsu.

De siese luni, mari si 'nsemnate evenimente s'au petrecutu. Loculu meu în asemenea împregiurãri erã în fruntea óstei, care aperã mosi'a românesca, onórea si neatêrnarea ei. (Aplause). Tier'a scie cum armat'a si-a facutu dator'i'a, cum ea a realizatu sperantiele puse într'êns'a, justificãndu si nestramutat'a mea încredere. (Aplause.)

Intorecându-Me de pe câmpulu de lupta, astadi, când cele mai scumpe din dorintiele de la 1866 s'au îndeplinitu, amu voitu a veni érași în mijloculu dvóstre, spre a ve multiami de felicitãrile ce mi-ati transmisu prin delegatiunea însarcinata a me 'ntîmpinã în Bulgaria. Din fericire evenimentele au mersu mai rapede de câtu se credea, si astadi avemu o nóua pagina de scrisu în istori'a nóstra: caderea Plevnei. (Aplause.)

Sciu, si-amu simtitu cã tier'a a fostu într'unu cugetu unitu cu Mine, în tóte grelele împregiurãri prin cari amu trecutu, si cã ea a tresaltatu de bucuria la audirea isbãndelor armatei nóstre. (Aplause.)

Sunt mãndru cã amu fostu în capulu ei, pe când si-a versatu sângele pentru independenti'a, scumpei nóstre patrii. (Aplause.)

Ddiu sè bine-cuvinteze Români'a de sine statatóre si sè întarésca pururea vítéz'a nóstra armata!" (Urah! aplause îndelungi si entusiaste.)

La acestu discursu presiedintele camerei, dlu C. A. Rosetti respunse, dicéndu între altele:

„Si capitanulu si ostirea aretara, celor cari nu mai credeau, cã din vulturu vulturu nasce, cã din stejaru stejaru cresce. (Aplause.)

„Cu spad'a Ta ai împrospetatu în granitul Balcanilor scrissórea nestérsa a independintiei române.

„Fia bine venitulu dar în capital'a Românilor, Capitanulu si Domnulu constitutionalu, care din vítéji'a sa facu scutu otarelor si neatêrnãrii tierii, ér din virtutiele sale temelã neclintita a legilor!"

Dupa acésta Domnulu si Dómn'a, în mijloculu entuziasmulu generalu, se dusera la palatu. Sér'a orasiulu se iluminã splendidu; se facu o manifestatiune cu drapele, tortie si musica, la palatu, music'a întonã imnulu nationalu, Domnulu si Dómn'a esira pe balconu, unu tineru tinu cuventare, la care Domnulu respunse:

„Sunt fórté fericitu, cã putem dá acestei tieri díle maretie. Sè triésca Romani'a independenta!"

Mai târdíu Domnulu si Dómn'a esira cu trasur'a sè védia iluminatiunea, si fure pretotindene întimpinati cu mare entuziasmu.

R e s b o i u l u.

Dupa caderea Plevnei Rusii au începutu sè înainteze spre Adrianopolu, dar din caus'a ernei grozave numai cu greu potu sè înainteze.

În urmarea acesteia turcii si-au schimbatu planulu lor de aperare. Ei lasara în Rusciucu, Silistria, Siumla si Varna, garnisóne mici, si își concentreza tóte puterile sub Suleiman pasia, la Adrianopolu, cã acolo sè se mai încerce a oprí înaintarea rusilor.

Armat'a româna nu va trece Balcanii cu rusii. O parte din ea va ocupã Plevna, Nicopoli si cetãtile luate de Români pe marginea Dunarii. Grosulu trupelor, compuse de dóue diviziuni, a pornitu spre Vidin. O diviziune trece Dunarea înapoi, escortãndu pe prinsonieri si va merge apoi a ocupã lini'a Giurgiu-Calarasi. Diviziunea a V-a este asediata la Calafat cã reserva. Ea va cooperã în contra Vidinului cu celelalte dóue diviziuni din partea drépta. Corpulu de operatiune romãnu în contra Vidinului va fi dara compusu din vr'o 30,000 ómeni.

Arcer-Palanca ocupata de Români. Ante-posturile de cavaleria a acestui corpu, sub comand'a maiorulu Teutu, au si ocupatu înca la 21 dec. Arcer-Palanca, de unde turcii iesisera.

Domnitorulu Carol, supremulu comandantu alu ostirilor din giurulu Plevnei, si-a luatulu díu'a buna de la armatele russesci printr'unu ordinu de di, multiamindu tuturor gradelor, de la generalu pâna la soldatu, pentru concursulu datu si peãtru devotamentulu simpaticu, — dorindu sè repórté si de acuma înainte isbãnde totu atãtu de stralucite.

În contra Vidinului trupele române vor coo-

perá cu cele sêrbesci. Sêrbii înca înaintéza, si luara deja câte-va pozitii turcesci, si începura sè bombardeze cetatea Nisiu. Se dîce, cà deca vor cuprinde Vidinulu, trupele române nu vor înaintá mai departe.

Scirile mai nóue anuncia, cà Port'a a facutu pasi seriosi pentru unu armistitiu. Se crede, cà Rusia nu va refusá propunerea. (A refusat-o. Red.)

Societati si institute.

Societatea „Iulia“ a junimei române de la universitatea din Clusiu va serbá ajunulu anului nou, în sal'a otelului Biazini, cu concertu declamativ-musicalu însotítu de dantiu. Éta program'a concertului: 1. „Descépta-te Romane“, poezia întonata de corulu vocalu; 2. „Caliculu“, poezia de Iosifu Vulcanu, declamata de Alesandru Popu med.; 3. Beriot „Variation“ esecutata pe violina de Victoru Ilesiu si Emiliu Vajda acomp. pe pianu de dlu Lichtig; 5. Studiu esteticu despre tragedí'a lui Euripide intitulata „Iphigenia în Aulida“ prelesu de autorulu Petru Dulfu; 5. „Flórea în padure“, cantecu esecutatu de corulu vocalu; 6. „O privire de pe Carpati“, poezia de A. Muresianu, declamata de Teodoru Mihali; 7. „Faust“ fantazia de Alard esecutata pe violina de Emiliu Vajda, acomp. pe pianu de ***; 8. „Vinulu“ poezia întonata de corulu vocalu; 9. La 12 óre nóptea, salutarea anului nou prin vice-presedintele Absolonu Todea, si întonarea „imnului nationalu“ prin corulu vocalu.

Flamur'a lui Hymen.

Dlu Filipu Popu absolventu de teología la 25 nov. si-a serbatu cununí'a cu domnisiór'a Paulina Padureanu în Riciulu de câmpia.

Literatura.

Dlu George Baritiu s'a retrasu de la „Gazet'a Transilvaniei“ si fondéza ênsusi unu nou diuaru politicu. Acesta va aparé cu 'nceputulu anului viitoru, sub titlulu „Observatorulu“, la Sibíiu. Pentru informatiuni speciale avisámu pe cetitorii nostrii la invitarea de prenumeratiune care se alatura la nr. prezinte. Fiîndu cà înse numai 300 de esemplare ni s'a tramisu, si astfelu o mare parte a cetitorilor nostri nu o va puté vedé, adaugemu aice, cà „Observatorulu“ va esí de dóue ori pe septemâna, si va constá pe anulu întregu 8 fl.

Directiunea Archivelor Statului. A esitu de sub presa si se va pune peste putínu în vëndiare prim'a seria a publicatiunilor istorico-filologice ale Directiunii Generale a Archivelor Statului, sub titlulu de: „Cuvinte din betrâni“, Limb'a româna vorbita între anii 1550—1600. Studiu paleograficu si lingvisticu de B. P. Hasdeu, cu o întroducere a supra importantiei si directiunii sciintifice a filologiei române, de celebrulu linguistu germanu Hugo Schuchardt. Acestu volumu aprópe 400 pagine în 8 mare, cuprinde afara de întroducerea generala: 1) Trei-dieci si trei texturi, cu cercetári introductive si vaste adnotatiuni istorice, paleografice, economice, juridice, lingvistice, etc. 2) Unu glosaru documentalu dintre anii

1535—1592. 3) Unu specimenu de dictionaru etimologicu alu limbei române pe bas'a unui vocabularu manuscrisu de la 1600. 4) Siese indice analitice. 5) Vr'o cinci-dieci de facsimile de pe portrete, manuscrise, iscaliture, peceti, semne de hârthia etc.

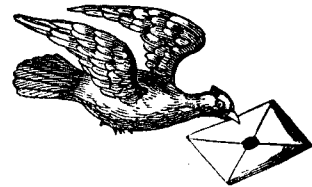
Suvenirea mortiloru.

Juga Puscariu, proprietaru în Venetia-de-josu, care s'a interessatu multu de înaintarea causeru bisericesci si scolare, a repausatu la 11 dec. st. n., în etate de 38 ani.

Mai nou.

Se depesíeza din Paris, cà între cabinetele de la Versailles, Madrid si Roma se facu pregatiri pentru satorirea unei aliantie române între Italia, Francia si Spania. Aliantia si-ar estinde protectiunea si a supra Romaniei.

Post'a Redactiunii.

La mai multi. Amu annciatu deja, cà esemplare complete nu mai avemu, càci numerile din oct. tóte au trecut. Din semestrulu primu înse mai dispunemu de câte-va Avisu acelora, cari s'au abonatu în semestrulu II si vreu sè aiba completu romanulu „Secretele Castelului.“ Din „Cavalerii Nopti“ nu mai avemu nici unu esemplaru.

A v i s u.

„Familia“ va esí de la anulu nou de dóue ori pe septemâna, precum s'a annciatu în nr. 50. Pretiulu de prenumeratiune înse va remâné celu de pân'acuma.

Abonantii nostrii îsi potú comandá la noi, cu pretiuri scadiute, urmatórele opuri desubscrisulu: „Sclavulu Amorului“, romanu în 3 tomuri, pentru abonantii „Familiei“ 1 fl. 50 cr., pentru altii 3 fl., — „Ranele Natiunii“, romanu în 3 tomuri, pentru abonantii nostrii 2 fl., pentru altii 3 fl., — „Poesii“, 50 cr., pentru altii 1 fl., — „Mirésa pentru mirésa“, comedia în 3 acte, pretiulu 40 cr., — si „De unde nu este rentórcere“, romanu tradusu de T. Budu, 50 cr., pentru altii 1 fl.

Colectantii dupa 5 esemplare vor primí unulu gratis, în semnu de multiamita.

„Siedietórea“ în anulu viitoru va esí în trei septemâni odata. Pretiulu de prenumeratiune pe unu anu este 1 fl. 50 cr.; prenumeratiunile la acésta foitia se primescu numai pe anulu întregu.

La Craciunu va aparé „Orfan'a Crisiului“, balada de subscrisulu. Pretiulu numai 5 cr., dar mai putîne decâtu 10 esemplare nu se tramitu.

În partile Sibíiului abonamentele se potú face si la dlu N. Petra Petrescu în Sibíiu.

Iosifu Vulcanu.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi în Pest'a. 1877. Calea tieriei nr. 39.

La nrulu acest'a se alatura invitarea de prenumeratiune la diuarulu „Observatorulu.“

